

Kitap İncelemesi

Kelime Sayısı 2000

J. Samuel BARKIN

*Realist Constructivism Rethinking International Relations Theory
(New York, Cambridge University Press, 2010)*

Bu Kitap Değerlendirmesine Atf İçin: Gürel, O. (2021). Kitap Değerlendirmesi: "Realist Constructivism Rethinking International Relations Theory, New York, Cambridge University Press, 2010". Journal of Diplomatic Research, 3(1), 109-113.

REALIST CONSTRUCTIVISM RETHINKING INTERNATIONAL RELATIONS THEORY

J. Samuel BARKIN

New York, Cambridge University Press, 2010, 194 pages

ISBN-13 978-0-511-74966-7 eBook (NetLibrary)

Massachusetts Boston Üniversitesi'nde küresel yönetim ve insan güvenliği profesörü olan J. Samuel Barkin, Columbia Üniversitesi'nden siyaset bilimi alanında doktora ve MPhil, Toronto Üniversitesi'nden siyaset bilimi alanında yüksek lisans ve lisans derecelerini almıştır. Çalışmaları, International Organization, International Studies Quarterly, International Studies Review, Foreign Policy Analysis, Global Environmental Politics, Global Governance, Millennium ve Environmental Politics gibi çok sayıda editörlü dergide yayımlanmıştır.

Onur GÜREL*

* P. As./Doktora Adayı, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Bursa

E-mail: onurgurel@uludag.edu.tr

ORCID: orcid.org/0000-0002-0007-8567

“Bir araştırmacı olarak amacım, yorumumun neden geçerli olduğuna dair bir argüman sağlamaktır. Böylece başkalarını benimkinin en iyi yorumlardan biri olduğuna ikna edebilirim” (Barkin, 2010: 95).

Cambridge Üniversitesi Yayınevi tarafından 2010 yılında yayımlanan *“Realist Constructivism Rethinking International Relations Theory”* başlıklı kitap, uluslararası ilişkiler literatürüne teorik açıdan yeni bir kuramsal ve kavramsal perspektif sunan çalışmalarla bilinen akademisyen J. Samuel Barkin tarafından kaleme alınmıştır. Realist konstrüktivizm, küçük bir paradigma kümesine odaklanmaktan ziyade çeşitli yaklaşımlar dahilinde birbirini dışlayan iki önemli uluslararası ilişkiler teorisi hakkında geniş ve farklı bir düşünme tarzı getirmektedir. Eser, akademisyenlerin ve öğrencilerin uluslararası ilişkiler teorisi hakkında farklı düşünceleri için çok önemli kuramsal, kavramsal ve teorik zenginlik kaynağı sunmaktadır. Kitap, giriş kısmı ile birlikte her biri 15-20 sayfalık 10 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler sırasıyla řu şekildedir: (1) Giriş, (2) Tanımlar, (3) Materyalizm, (4) Sosyalin mantığı, (5) Kamu yararı, (6) Sosyalin kısıtlamaları, (7) Fail/Ajan, (8) Realizmin sınırları, (9) Konstrüktivizmin sınırları, (10) Sonuç: Konstrüktivizm ve Realizm.

Eserin yenilikçi yönü, genellikle bir konuyu anlama da birbirini dışlayan, iki ayrı kutupta oldukları varsayılan, uluslararası ilişkilerin incelenmesine yönelik önemli çağdaş teorik yaklaşımlar olan realizm ile konstrüktivizm arasındaki ortak zemini araştırması ve örtüşen alanlara sahip olduklarını göstermeyi hedeflemiş olmasıdır. Bu bağlamda kitabın odak noktası, realizm ile konstrüktivizm arasındaki ontolojik, epistemolojik ve politik olan ilişkilerin değerlendirilmesidir. Kitap, realist konstrüktivist sentezin çeşitli yaklaşımlar arasındaki ilişkileri açısından disiplin içerisinde yer alan bir dizi tartışmaya açıklık getirerek güç političinin ve ideallerin incelenmesi ile uluslararası politikanın toplumsal yapılanması arasındaki ilişkiye hitap etmektedir. Bu açıdan eser, yararlı işlemlere sahip olarak uluslararası ilişkiler coğrafyasının bir parçası haline gelerek farklı nedenler ile eleştirel yaklaşımların netleştirilebileceğini ve iki teori açısından temel kavramlar ya da sınırlamalar bağlamında şüpheli barındıran bakış açı-

larının açıklığa kavuşturulabileceğini savunmaktadır (Barkin, 2010: 4).

Kitapta vurgulanan teorik odak noktası, konstrüktivizm ile uyumlu olarak sunulan realizmin klasik versiyonunun birleşimidir. Realizm tartışmalarının bu bağlamda değerlendirilmesi gerektiği yazar tarafından özellikle vurgulanmıştır. Kitap, bir argüman yerine, uluslararası ilişkilerin incelenmesine yönelik yaklaşımların yeni bir paradigma ortaya çıkarabilmek için belirli kavramsal sınırlamalara dayanan etkileşimini önermektedir. Bu açıdan realizm ve konstrüktivizm sentezinin olasılıkları, alanın daha geniş coğrafyasında bağlam sallaştırma sağlamaktadır (Barkin, 2010: 8). Konstrüktivizm, belirli bir politikanın nasıl inşa edildiğini anlamamıza yardımcı olabilir ancak bu durum sınırlıdır. Realist konstrüktivist bir sentez, paradigma yerine kavram olarak değerlendirildiğinde kullanışlı ve yararlı birçok potansiyel kombinasyondan biridir. Yazara göre bu yaklaşımları bağımsız şatolardan ziyade bir matrisin birbiriyle ilişkili parçaları olarak görmek, her hangi bir paradigmanın uluslararası ilişkilerin incelenmesi için gerekli tüm araçları sağlamadığının anlaşılmasında da yardımcı olacaktır (Barkin, 2010: 12).

Eser, realist konstrüktivist senteze bağlı olarak oluşturulan uluslararası ilişkiler teorisinin çeşitli boyutlarını sırasıyla inceleyerek ilerlemektedir. Bu süreçte ilk adım, konstrüktivizmin ve realizmin tanımlarıdır. Yazar bu bölümde, konstrüktivizmin operasyonel tanımı olarak özneler aracılılık kavramına vurgu yaparken realizmin merkezi güç političi üzerine odaklandığını varsaymıştır (Barkin, 2010: 20). Realizm de olduğu gibi konstrüktivizm de birçok tanıma sahiptir. Her iki tanımın tartışmaya açık olmasından ötürü ikinci bölüm, bu tanımları açıklamaya ve gerekçelendirmeye ayrılmıştır. Realist mantığın evriminde devletler, uluslararası ilişkilerde güç sahibi oldukları ölçüde önemlidir ancak insanların ve yerel kurumların varlığı göz ardı edilmemelidir. Bunun nedeni devletlerin sahip olabilecekleri gücün ve bu gücün idaresinin belirlenmesidir (Barkin, 2010: 22). Bu bağlamda, her iki yaklaşımda birbirlerine büyük ölçüde ortogondur. Ortogonal, iki boyutta düzlemdeki dik olma durumunun üç ya da daha fazla boyutta tanımlanmış halidir. Bu şekilde açıklanması-

nın nedeni, insanların kendi kişisel menfaatlerine yakın olmayan bir eylemi gerçekleştirme gereğinde dahi toplumsal toplaman çıkarları doğrultusunda hareket edecekleri varsayımına dayanmış olmasıdır (Barkin, 2010: 26).

Üçüncü bölümün odak noktası, tarih öncesi ile karıştırılmaması gerektiği vurgusu ve “*kırmızı ringa balığı*” benzetmesi doğrultusunda materyalizm kavramıdır. Yazarın bu bakış açısı, düşünce ile materyalizm ikileminin olmadığına işaret etmektedir. Yazara göre idealizm terimi kendi içerisinde karmaşıklık içermektedir. Bu bağlamda Alexander Wendt’e atıfta bulunarak bir sosyal politika teorisi olarak idealizm ile uluslararası ilişkiler teorisi olan idealizm arasında ayırım yapılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu açıdan ilk bahsedilen idealizm, fikirlerin önemini irdeleyen sosyal teoriye atıfta bulunurken ikincisi ise gerçekçilikten ziyade ideallere dayanan bir uluslararası ilişkiler teorisine atıfta bulunmaktadır (Barkin, 2010: 33). Konstruktivizm, idealizme eşdeğer bir teori değildir çünkü idealizm tek bir ideali, ulaşmaya çalışmamız gereken evrensel bir politik ahlaki tanımaktadır. Ayrıca epistemolojik bir ayırımı ontolojik bir ayırım olarak resmetme açısından idealizm ile materyalizm karşıtlığı yanıltıcıdır. Bu durum, realizm ile konstruktivizm arasında yanlış bir gerilim yaratmaktadır. Bu nedenle konstruktivizm, herhangi bir realist politika analizi için temel sorunun ne olduğu konusuna odaklanarak uluslararası sistemde bir mesele inşasına göre güç politikasını neyin oluşturduğu sorusuna yanıt aramaktadır (Barkin, 2010: 49).

Dördüncü bölüm, rasyonalist ve sosyolojik yaklaşımlar arasındaki ayırımı incelemektedir. Yazara göre rasyonalizmin altında yatan metodolojik bireyci yaklaşım ile sosyolojik yaklaşımların altında yatan metodolojik holizm yani bütüncül yaklaşım olarak bütünün parçalarının toplamından fazla olması durumu arasında kesinlikle temel bir ontolojik fark bulunmaktadır. Örneğin konstruktivizm, bir yapının yeniden üretilmesindeki etmenlerin rolüne bakmaktadır. Karşılıklı bir oluşum süreci olarak sosyal yapıyı incelemek, konstruktivist araştırmanın uygunluk mantığının doğasında bulunmaktadır (Barkin, 2010: 62). Klasik realizm ise rasyonellikten bahseder ancak terimi farklı bir şekilde

de kullanır. Bu nedenle konstruktivizmde olduğu gibi klasik realizmde metodolojik olarak bireyci değildir. Konstruktivizm sosyal mantığa dayanmaktadır. Dolayısıyla klasik realizmde, bireyin mantığından ziyade toplumsal mantığın temelini paylaşmaktadır (Barkin, 2010: 64). Bu bağlamda yazara göre “*rasyonalite*” terimi, genel tabirle ya da uluslararası ilişkiler incelemesine yönelik diğer yaklaşımlar açısından önemli ölçüde farklı başka anlamlara sahiptir.

Beşinci bölüm, bir toplumsal mantık ile kamu veya ulusal çıkar fikri arasındaki ilişkiye bakmaktadır. Bu durum, konstruktivizmin ve realizmin ilginç şekillerde teğetleştiği bir noktadır. Her iki yaklaşım da bir kamu çıkarının varlığını varsaymaktadır ancak bunu farklı şekillerde yapmaktadır. Her iki teori de sosyal mantığın oldukça farklı olduğu eleştirel ve post modern yaklaşımlardan ayrılmaktadır. Konstruktivist mantık bağlamında çıkarlar dışsal olarak verilmek yerine sosyal olarak inşa edilir (Barkin, 2010: 67). Konstruktivist bir mercekle kamu yararı kavramına bakılması, Hans Morgenthau’nun realist teoride ahlak dediği kavramın rolünü hatırlatmaya da hizmet edebilir. Yazara göre kamu yararı, belirli bir amaca yönelik içeriğe sahip olmalıdır. Özneler arası bir kamu ahlakı olmadan, realist güç politikası anlamsızlaşacaktır. Realizmin ulusal çıkarlardan bahsetmesine izin veren aynı sosyal mantık, realistlerin kendi iyiliği için güç politikalarından makul bir şekilde söz etme derecesini sınırlamaktadır (Barkin, 2010: 82).

Altıncı bölüm, sosyal mantık açısından konstruktivizmin ve klasik realizmin uluslararası politikayı anlamamıza yardımcı olacak potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. İki yaklaşım da benzer ontolojilere dayanmaktadır ve uluslararası ilişkilerdeki tüm aktörlerin zaman içinde tutarlı bir şekilde kabul edeceği nesnel idealin olmadığını kabul etmektedir. Yazara göre ampirik sosyal bir teori olarak konstruktivizm, metodolojik anlamda yorumlayıcı olsa da yönteminde oldukça eklektik olabilmektedir ve çoğu zaman normatif duruşları ile insan hakları ya da işbirliği gibi normlara odaklanabilmektedir. Benzer durumda realizm de toplumsalın mantığa dayandığı ölçüde, yöntemi ne olursa olsun, metodolojik olarak yorumlayıcı olabilmektedir. Her iki teorinin mantığı, sosyal ve bağlamsal olduğun-

dan, politik bir yaklaşımın kamu yararı gerektirdiğini de kabul ettiğinden dolayı normatif uluslararası politika teorileri ile benzer ilişki kurulabilmektedir. Bu bağlamda toplumsal olanın mantığına dayanan uluslararası politika incelemesine yakın olan yaklaşımlar üzerindeki kısıtlamalar, öncelikle ontolojik ve epistemolojik ancak yalnızca ikincil olarak metodolojiktir (Barkin, 2010: 99).

Son üç bölüm, hem konstrüktivizmin hem de realizmin doğası gereği sosyal yönlerini tartışmıştır. Yedinci bölüm, Türkçe karşılığı “*fail*” ya da “*ajan*” olan “*agency*” kavramını ele almaktadır. Yazar, her iki yaklaşımın mantıksal kısıtlamaları içerisinde “*fail*” kavramının makul bir şekilde kuramsallaştırılamayacağını savunmaktadır. Bu bağlamda bir “*fail*” tarafından yapılan herhangi bir gerekçeli eylem alışılmışın aksine büyük olasılıkla normatif teoriye dayanmaktadır. Bu durum teoriyi insan eyleminin ayrılmaz bir parçası haline getirmektedir ancak kitabın belirli bölümlerinde değinildiği üzere yazar, konstrüktivizmin normatif teori ile bağdaşmadığını iddia etmektedir (Barkin, 2010: 104). Yazara göre konstrüktivistler, uluslararası politikadaki değişim hakkında çeşitli yorumlar yapabilmektedir. Bu bağlamda, değişim mekanizmalarını, tarih ötesi argümanlara bakan uluslararası ilişkiler incelemesine yönelik yaklaşımların yapamayacağı şekillerde uluslararası sistemdeki tarihsel değişimi açıklayarak değişimin muhtemel olduğu sosyal yapıları tanımlamışlardır. Bu açıdan konstrüktivist teori, ampirik teoriden ziyade normatif bir görev olmasından dolayı *agency* anlamında neyin değiştirilmesi gerektiğini açıklayamamaktadır (Barkin, 2010: 113).

Sekizinci bölümde kitap, uluslararası ilişkilerin karmaşıklığının basit çözümleri ve güvenilir kehanetleri imkânsız kıldığına vurgu yapmaktadır. Eser, realist teorinin, uluslararası ilişkilerin temelde tahmin edilebilir olduğuyla ya da onları öyleymiş gibi görmemiz gerektiği şeklindeki epistemolojik varsayımla bağdaşmadığını iddia etmektedir. Yazara göre dünyanın öngörülebilir olduğunu hayal etmek, klasik realistlere ait olan uyarı niteliğinde değerlendirilebilecek türden bir iddiadır. İnsanoğlu, üzerinde fazla düşünmek zorunda kalmadan, dış ilişkilerimizi başarıyla yönetebilir politikalar inşa edebilecek yapıya sahip öngörülebilir bir

dünyanın var olmasını istemektedir. Realist bir dünya ise gücün olabildiğince idareli kullanılmasını ve dik-kati kaybetmeden yaşanmasını gerektirecek bir yapıdadır. Yazara göre uluslararası politikanın sistemik bir teorisi haline getirme girişimleri başarısız olsa da realizm, bir dış politika teorisi olarak değerlendirilmelidir (Barkin, 2010: 119).

Dokuzuncu bölümde yazar, konstrüktivizmin temel pratik sınırının, uluslararası politikanın nasıl işlediğine dair genel bir teoriyi çerçeveleyemediğine işaret etmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, konstrüktivist mantık ile herhangi bir belirli normatif yapının ampirik olarak teleolojik anlayışı arasında uyumsuzluk mevcuttur. Bu bağlamda konstrüktivizmin temel önermesi, normatif yapıların sosyal olarak inşa edilebileceğidir. Konstrüktivizm ve normatif analiz bu anlamda birbirleriyle diyalektik bir ilişki içindedir. Ancak bu ilişki, klasik realist mantık ve normatif teori de olduğu kadar spesifik değildir. Bunun nedeni, epistemolojik ve metodolojik olarak birbirinden farklı etkinlikler olarak realist politik yönelimin normatif konumunun daha net bir şekilde tanımlanmasının gerekliliğidir (Barkin, 2010: 143). Yazara göre konstrüktivizmin farklı sınırları mevcuttur. Bu açıdan konstrüktivizm, yörüngesine olabildiğince geniş bir yaklaşım yelpazesi getirmeye çalışan teori imparatorluğu olmaktan ziyade uluslararası ilişkilerin incelenmesine daha iyi hizmet edebilecek argümanlara sahiptir (Barkin, 2010: 148). Bu durum belirli bir politikanın nasıl inşa edildiğini anlamamızı ancak sınırlı olarak sağlayabilmektedir. Bu anlamda bir argümanın ontolojisi, epistemolojisi ve metodolojisi hakkında kesin bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır (Barkin, 2010:152).

Sonuç bölümünde ise bu yeni uluslararası ilişkiler teorisinin çeşitli boyutları, bu boyutların birbiriyle nasıl ilişkili olduğu, konstrüktivizm ile realizmin bunlara nasıl uyduğu ve bu iki teoriden her birinin daha geniş kavramsal coğrafyaya nasıl bağlandığı irdelenmektedir. Realist konstrüktivist bir sentezin neye benzeyeceği ve neyi başarmak için uygun olabileceği konusundaki düşünceler bu gözlemlere dayanmaktadır. Özellikle konstrüktivist yöntem hakkındaki realist kavrayışların, dış politikayı incelemek bağlamında her ikisinin de tek başına yapabileceğinden daha fazla araç sağla-

mak için nasıl birleşebileceği tartışılmaktadır. Yazara göre konstrüktivizm ve realizm birbirleri ile uyumlu yaklaşımlardır ancak her iki teorik mantığın bazı farklılıkları mevcuttur. Bunlardan en belirgin olanı odak farklılığıdır (Barkin, 2010: 168). İki yaklaşımın da temel kavramları, uluslararası ilişkiler teorisi boyutunun iki uzak uçlarında değil, tamamen farklı seviyelerde yer alacak şekilde birbirine diktir. Bu nedenle uyum durumları ne olursa olsun, iki yaklaşım birbirinden farklıdır (Barkin, 2010: 169). Her iki yaklaşımı ayrı varlıklar olarak değiştirebilecek realist bir konstrüktivist yapı bulunmamaktadır. Realizm dar bir bakış açısına sahip olsa da güç kavramına odaklanmıştır. Konstrüktivizm ise belirli bir idealizmi desteklemek yerine idealizme ait olan farklılıkları anlamaya çalışmaktadır. Böylece analitik anlam ifade eden kavramsal bir disiplin coğrafyasında metodolojik olarak ontolojik ve epistemolojik uygunluğa sahip, çoğu ekseninde ortogonal tanımlı bir uluslararası ilişkiler teorisi oluşturma olanağı sağlamıştır (Barkin, 2010: 171).

Yazara göre dünyada barış ve istikrar ancak uluslararası politikayı şekillendiren büyük güçler arasında istikrarlı bir güç dengesinin oluşturulmasıyla sağlanabilir. Evrensel bir medeniyet, ekonomik ya da politik haklar üzerinde gelişen küresel bir insanlık topluluğu oluşturmaya yardımcı olmak için atılan her adım önemlidir. Bu bağlamda bireylerin teorik olarak sahip olabilecekleri en kutsal kimlik vatandaşlık fikridir. Eserin bakış açısına göre realizm ve konstrüktivizm teorileri büyük bir temel ayrılık içermemektedir ve tüm uluslararası ilişkiler teorileri arasında dünya sistemini güncel olarak en iyi tanımlayan realist konstrüktivizmdir. Kitap, sunduğu kavramsal, kuramsal ve teorik zenginlik kaynağı açısından klasik realizm ile konstrüktivizm arasındaki epistemolojik, ontolojik ve politik olan ilişkilerin değerlendirilmesi bağlamında önemli katkı sunmaktadır. Esere getirilebilecek en önemli eleştiri, post pozitivist literatürün benimsemediği yaklaşımları iki teori değerinde birleştirerek yeni kavramlar üretme ve önerme eğilimidir. Henüz Türkçe çevirisi olmayan bu çalışma, hem literatür hâkimiyeti hem de yenilikçi ve eleştirel bakış açısıyla uluslararası ilişkiler teorileri ile ilgilenen lisansüstü öğrencilerine ve akademisyenlere tavsiye edilebilir niteliktedir.